

Djur vid skilsmässa

En juridisk sammanställning av advokat Frida Treschow

Oktober 2021

Djur är i juridisk mening att se som lös egendom, alltså är det ingen skillnad på t.ex. en hund, en möbel eller en bil. Det finns inget specifikt lagrum som konstaterar att djur är lös egendom, men 1 kap. 1 § jordabalken fastställer att allt som inte är fast egendom ska ses som lös egendom; detta innefattar även djur. Detta innebär att djur kan säljas och bytas helt enligt ägarens vilja då djur saknar egenvärde.

I Sverige är det äktenskapsbalken (ÄktB) som reglerar hur egendom ska fördelas vid en skilsmässa, och det inga särskilda regler för djur i denna lag. Djur ska alltså, vid en bodelning, betraktas som vilken annan lös egendom som helst om inte något annat avtalats tidigare. Det måste nog anses vara vanligt att man är osams gällande djur när man ska skiljas men eftersom det finns tydliga regler om hur egendom ska fördelas vid en bodelning är det ovanligt att det är en tvist som leder hela vägen till domstol.

Bodelning och äganderätten

Vid en skilsmässa ska bodelning ske för att fördela den egendom som makarna har. Vid en bodelning ska makarnas giftorättsgods ingå, och giftorättsgodset utgörs av allt som inte är enskild egendom. Exempel på enskild egendom är:

- Egendom som gjorts enskild genom äktenskapsförord
- Egendom som en make fått i gåva av någon annan än den andra maken med villkor om att denna ska vara mottagarens enskilda
- Egendom som en make erhållit genom testamente med villkoret att den ska vara mottagarens egna

Under förutsättning att djuret inte är enskild egendom enligt ovanstående villkor räknas djuret giftorättsgods och ska därmed ingå i bodelningen. Det kan därför vara av stor vikt vem som står som ägare på t.ex. ett köpeavtal för djuret om man inte avtalat om något annat. Ägaren till djuret kan få en mycket stark ställning i dessa situationer.

Enligt bodelningsreglerna har en make som är ägare till viss egendom rätt att få tilldelat sig sin egen egendom. Även om djuret ingår i bodelningen kan den make som är ägare till husdjuret begära att få djuret på sin lott i bodelningen, se 11 kap. 7 § ÄktB. Värdet av djuret i fråga ska därefter räknas på ägarens lott i bodelning. Detta innebär att den som är ägare till djuret får djuret tilldelat sig, och att det räknas in på dennas "sida" i bodelningen.

Det finns inga tecken på rättsfall där rätten tagit hänsyn till att en av makarna eventuellt har ett starkare band till djuret och därför "borde" få hunden eller hästen vid en skilsmässa. Huvudregeln är att den som är ägare till egendom har rätt att räkna den till sin lott vid bodelningen, alltså att den som är ägare till djuret har rätt att begära att få djuret på sin lott vid bodelning. Värdet av djuret kommer då räknas av från denna makens lott.

Om ena maken ägde djuret innan äktenskapet

Om man tar med ett djur in i ett äktenskap ska det, precis som ovan, i huvudregel ses som giftorättsgods som ska delas lika mellan makarna vid en skilsmässa. Det är viktigt att komma ihåg att det är det *ekonomiska värdet* av djuret som ska delas lika, inte djuret i sig. Det är därför av stor vikt vem som står som ägare på t.ex. ett köpeavtal om man inte avtalat något annat mellan sig som makar. Det känns rimligt att anta att den som tagit med sig ett djur in i äktenskapet står som ägare i köpeavtalet och därför även har rätt att tillräkna sig djuret som egendom vid en bodelning.

Att dela på "vårdanden"

Om man har köpt djuret tillsammans eller har haft djuret ihop är det klokt att skriva ett äktenskapsförord där det framgår att båda makarna äger djuret, även om bara den ena undertecknade köpeavtalet. På detta sätt faller inte djuret automatiskt till den som står som registrerad ägare.

Om båda makarna har köpt djuret är de samägare. Då är det upp till makarna att komma överens om vem som ska få djuret. Om makarna inte kan komma överens kan de begära att det utses en bodelningsförrättare som i sin tur kan avgöra vem som har bäst rätt till djuret.

Man kan avtala i efterhand, när tvisten redan uppstått, om äganderätten och umgänge. Detta kan vara likt ett umgängesavtal för barn där man bestämmer att djuret t.ex. ska ha växelvist boende, hur hämtning och lämning ska ske, och hur eventuella kostnader för djuret ska fördelas. Eftersom djuret saknar egenvärde och inte ses som en individ i rättslig mening kan man inte argumentera vad som är djurets bästa som man gör när det gäller vårdnad och umgänge av barn.

Sammanfattningsvis

Det är lite klurigt med djur i rättslig mening när det kommer till en skilsmässa. Djur är för många mycket mer än en sak, det kan vara en kär familjemedlem som man ogärna separeras från. Tyvärr är reglerna i svensk rätt sådana att det inte finns några särskilda regler för djur i en skilsmässa och ingen hänsyn tas till att det finns starka band mellan t.ex. en hund och en av makarna.

Det kan inte bli någon vårdnadstvist om ett djur i juridisk mening eftersom vårdnadstvister endast avser barn. Däremot kan makar själva komma överens om t.ex. delad vårdnad med växelvist boende. Generellt kan man säga att det är bra att avtala (helst skriftligt) vad som ska

gälla för djuren vid en eventuell skilsmässa. Genom ett äktenskapsförord kan man helt undanta djuren från en bodelning.

Sammanfattningsvis kan man säga att äganderätten får en central roll när det kommer till vem av makarna som får djuren vid en skilsmässa. På grund av reglerna i äktenskapsbalken har den som är ägare rätt att räkna till sig sin egendom till sin lott. Det kan därför vara viktigt, för att undvika konflikt och tvist, att båda makarna står som ägare till sina husdjur, och att man avtalat i förhand om hur man ska göra vid en eventuell skilsmässa. Om bara en av makarna står som registrerad ägare kan man ändå avtala mellan sig hur "vårdsnaden" av djuret ska se ut men den som är ägare till djuret måste inte gå med på detta utan har rätt till sin "egendom".